
ТЕМА IV

КАКО У ДЕБЕЛО УВО ЗАБОСТИ ЛЕПУ РЕЧ

Николета Варга и Викторија Вереш, Мртва природа
(ПРВА НАГРАДА 9. БЕОКУЛИС-а: ФОТОГРАФИЈА)
Галерија КУЛОАР Математичка гимназија Београд
Гимназија „Бољаи” Сента
Ментор: проф. Тибор Лазар

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

НАДА И СЛУХ

Крив вам је систем? А то што вам је уво одебљало, то ништа? ! Што сте културну рубрику листа „Политика” заменили страницима „Скандала” и од живота и коефицијента интелигенције направили општи скандал. Што сте заглупљивање прогласили просвећеношћу, те лепу реч не умете ни да напишете, а камоли да је изговорите или чујете... Не дај, Боже, усвојите и примените!

Током боравка у Риму, на екскурзији, схватио сам докле је општи скандал стигао. Покушавам, на лицу места, путем интернета, да сазнам више о земљотресима у Риму и да ово мало уха, још увек довољно меког да чујем и прихватим мудрост, сачувам у животу. На интернету ме, уместо важних информација, дочекује љубавна афера Теодосића и Анастасије, његова патолошка љубомора и потенцијално насиље. Сазнао сам још, хтео или не, да ће цигарете поскупети од Нове године. Моје ухо очврсло је у тренутку. Нисам прочитао ни корисну ни лепу реч. Ухо ми је преживело потенцијална пуцања земљишта и вратило се на просторе тврдих ушију и лепе речи на издисају!

А онда, у близини школе, угледам вечног борца против очврслог уха – Матију Бећковића. Око њега српска омладина, која, захваћена општим скандалом, ни не зна ко је он. Препознајући га, почињем да се радујем свести да за мој слух има наде! А у исто време стрепња и питање – како онима, који га не препознају, омекшати ухо, упалити светло у можданим токовима и објаснити ко је Вера Павладољска?

Одговор мора бити нађен! То је обавеза према себи и општељудском. Испирањем мозга ухо не мекша. Не, нисам Сизиф! Не може борба против уха, а у име лепе речи, бити узалудна.

Не можете себи дозволити да Африку повезујете са властитом именицом Сандра, а не са Нилом, жарким појасом, борцима за људска права. Не смете себи да дозволите да помешате Његуше само са прштом, а да нисте чули за владу Данила. Разумем да је глад физиолошка потреба, али чиме ћете нахранити душу ако не знате да „Ко на брду ак и мало стоји, више види но онај под брдом”.

Све време покушавам да забодем лепе речи у ваше уши. А сада дотакните своју ушну шкољку. Да ли је мекша него пре моје беседе? А приори верујем да јесте!

Данило Танасковић

Прва београдска гимназија Београд
Ментор: проф. Драгана Стојановић

СЛУШАТИ И ЧУТИ

Зашто је све што је мисаоно и духовно, тако немоћно и без одбране? Часни суде,

Данас стојим пред вама да бих одбранила срж нашег постојања и тежње да будемо људи. Данас пред вама браним просту и једноставну истину која, ма колико некада била болна, је увек делотворнија од најлепше лажи.

Међутим то нас упућује на један нови проблем:” Како да та једноставна истина допре до особе којој је упућена, ако та особа гледа, а не види, слуша, али не чује ?”

Истина је свуда око нас, само ми затварамо очи пред њом. Да ли сте знали да 42 % одраслих сматра да је лагање понекад оправдано, док 98 % лаже своје родитеље. И сада се поставља питање: „Како у мору лажи препознати истину?”

Лопов почиње тиме што представља лаж да наличи на истину, а завршава тиме што истина наличи на лаж. Наш највећи проблем је то што се човек с времена на време спотакне о истину, али већина устаје и наставља да корача уздигнуте главе, као да се ништа није ни догодило. Да ли сте и ви део строја који се води тврдњом да сто пута поновљена лаж постаје истина ? Ако јесте, онда је телевизијски екран идеална подлога за ваше дебело уво, јер ћете хвалоспеве увек чути. А хвалоспев је једино што Вашем уху годи. Након хвалоспева, из четвртасте кутије коју зовете телевизор, чућете наредбу. Стадо вас позива да им се придружите. Наравно, када сте део стада, свака наредба делује као позив, а свака лаж као највећа истина. Међутим, кратког је даха. Боље бити црна овца свесна истине, него велико стадо уљуљкано у лаж, јер тада вукови најлакше нападају. Све време су били међу вама, само са друге стране екрана. Тиме сте потврдили да је маса идеална за манипулацију, јер има најдебље уво.

Током историје је говорити истину често значило бити изопштен из друштва, док је прихватање те истине чак значило бити гиљотиран.

Које оправдање имате данас, Ви, модерни људи ?

Правдамо се да бивамо обмањени од стране медија, политичара и превараната, а ми ни у једном тренутку не доводимо у питање

ОГЛЕДАЛО

истинитост њихових тврдњи. Истину су сакрили тако што су пре-запослили јавност поплавом небитних информација, како људи не би размисљали и стекли основна сазнања у разумевању света. Тиме су створили идеално тле за размножавање вируса званог лаж.

Епидемија се шири брзином светлости. Како остати на ногама, а без последица ? Наше чуло слуха је посебно подобно за његов даљи развој.

Свакако остављате трагове иза себе, само је питање да ли сте у стаду, па су онда ти трагови прикривени, готово непостојани или сте сами, попут црне овце, са отисцима истине који вас одају и чине препознатљивим.

И увек се питајте, Часни суде, зашто је све што је мисаоно и духовно, тако немоћно и без одбране. Данас сам стајала пред вама да бих одбранила срж нашег постојања и тежње да будемо људи. Данас сам пред вама бранила просту и једноставну истину која ма колико некада била болна је увек делотворнија од најлепше лажи.

Маша Марковић

Прва крагујевачка гимназија Крагујевац
Ментор: проф. Марио Бадјук

УБОЈИТО ОРУЖЈЕ И(ЛИ) МЕЛЕМ НА РАНУ

У почетку беше реч, каже јеванђеље. Никада немојте потцењивати моћ речи. Било да је она изговорена, написана или прећутана. Речи могу бити убојито оружје, али и мелем на рану. Избор је увек на нама. Међутим, наш избор понекад може бити условљен незнањем, лошим навикама, предрасудама или утицајем колективне свести. И тако се постепено отуђујемо од свог аутентичног бића и затварамо своје срце и свој ум за прихватање доброте и лепоте коју нам неко нуди. Софокле је рекао: -Када нешто радиш, не треба да се питаш шта радиш, већ шта тиме постижеш. Као што је и један од највећих филозофа, Имануел Кант показао у својој етици, оно што се морално вреднује су наши поступци. Сви ми имамо разне жеље, али не остварујемо сваку своју жељу управо зато што имамо могућност избора. Зато је слобода неопходан услов морала, а морал се огледа кроз наша учињена дела. Ми нисмо наша дела, али нас она у великој мери одређују у очима других људи. Колика је наша улога ту, да допремо до некога, да проникнемо у његову свест и оплеменимо је једном отвореношћу духа?

Видите, некад и само нечињење нечега тражи одговорност. Ако сте нешто могли да промените, а нисте, ви сте одговорни. Друштво је освешћено онолико колико су појединци у њему освешћени. Наша је дужност да растемо и развијамо се духовно, али и да то пренесемо на друге. Питање је колико је у реду мешати се некоме у његов слободан избор да буде учаурен. Међутим, увек можемо својим примером да покажемо да може другачије, да може боље и више. Уосталом, размислите увек, како Џенингс Брајан каже: "Само је један кутак свемира који сигурно можете променити, а то сте ви сами". Нека барем половина нас има ту мисао, а нека друга половина учи од ове прве. Да ли ме чујете? Немојте да вам то ваше уво служи само као ослонац за реј бан наочаре, као место на које качите једну, две, три сваровски наушнице. Направите мало простора за по неко извини, изволи, хвала, молим те. Немојте се плашити да упутите комплимент, да кажете коју лепу реч, да не-

ОГЛЕДАЛО

кога нешто замолите на леп начин. Јер, упамтите, управо је та лепа реч, она реч која и гвоздена врата отвара. И само да вас подсетим: славите 13. новембар, Дан љубазности. Дан који се свуда широм света слави још од 1998. године. Које оправдање имате данас, Ви, модерни људи?

Милица Грујић

Гимназија „Борислав Петров Браца“ Вршац
Ментор: проф. Снежана Ђенић

НАВОЋЕЊЕ НА ПУТ ИСТИНЕ

Трећа наџрага 5. БЕОПС-а

Како забости лепу реч у дебело уво? Како натерати онога ко неће да слуша да поруку чује? Како беседом разбудити публику која дрема у свечаној сали Математичке гимназије? Како допрети до уснуних? И да ли је уопште могуће допрети до уснуних? Ово нису само вечита беседничка, већ и вечита животна питања.

Свет не би био исти да се нико никада није трудио да промени став другога. Свет какав нам је знан не бисмо могли ни да замислимо без хришћанства, а хришћанство не би постојало да Исус није речима наводио Јудејце на пут истине. Свет какав нам је знан не бисмо могли да замислимо ни да Мартин Лутер Кинг није имао сан. Јер да он није у тај свој сан уљуљао милионе Американаца, данас бисмо живели у расно подељеном друштву. Свет не би био исти ни без мирне, стоичке истрајности Махатме Гандија, нити без решености Аунг Сан Су Ђи да, макар и више од деценије провела у кућном притвору, у Мјан-мар мирним путем врати демократију. Они су мудрим речима прокрчили пут за своје идеје и успели да промене оне који су их слушали. Многи тврде да само будале покушавају да убеде друге у своје мишљење. А да ли су ови велики говорници били будале?

Па који је то онда начин на који су ови људи успели да у дебеле уши своје околине забоду речи истине, љубави и мира? На први поглед чини се да је то упорност, решеност да се реч – семе неког става – посади у саксије умова других. Али како то применити на живот обичног човека? Није ли свакоме напорно да слуша константно убеђивање и да се брани од онога ко жели да му промени погледе на свет? Као када нам мајка стално понавља да оставимо тај телефон и изађемо напоље да се дружимо. У таквим случајевима, упорност је контрапродуктивна, она на-тапа уши саговорника или слушалаца и чини их још тежима, још дебљима. Уши од упорности набубре, те им се истрајавање чини

ОГЛЕДАЛО

као капање воде из покварене славине, пулсирајућ бол у глави или једнолично куцкање детлића о кору дрвета. Дакле, сви ови златни детлићи историје (Исус, Мартин Лутер Кинг, Ганди, Су Ђи и други) нису своју кору учинили меком помоћу упорности. Они су имали заједничку још једну карактеристику – љубав. Сви они су волели оно за шта су се борили и, изнад свега – у то искрено веровали. Апостол Павле је у својој Посланици Коринћанима рекао да је човек који говори језицима човечијим и језицима анђеоским, а који нема љубави – само звоно које звони и прапорац који звечи. Празно одзвањају речи онога ко не гаји љубав према ономе што говори и само ће онај ко дубоко верује у оно што има да поручи допрети и до ума и до срца својих слушалаца. Уколико човек не верује у оно што говори, уколико су му речи само макијавелистичко средство за постизање личне користи он ће можда успети да убеди некога у своје ставове али никада неће достићи ступањ на коме други његове ставове усвајају као своје сопствене. „Добар човек добро говори”, каже Катон. И заиста – човек који нема искрене намере не може бити добар ретор. У неискреног говорништва су кратке ноге. Неискреним говорништвом се никако не може убости дебело уво, јер оно није лепа реч. Лепо је атрибут искреног и истинитог.

Зато једино у љубави лежи истинска снага - јер је онај који не изговара речи љубави и који у те речи не верује - осуђен да говори себи у браду. Једино ће љубављу и вером човек постићи свој циљ. Тако је не само у говорништву већ и у животу. Само ће онај који воли науку бити велики проналазач, само онај који воли речи велики писац, само онај који воли музику велики композитор. И само ће реторска стрела одапета из лука љубави погодити у центар дебелог уха.

Јана Петровић

Филолошка гимназија Београд

Ментор: проф. Ирена Плаовић

ДЕБЕЛЕ УШИ И ВИСОКИ НОСЕВИ ЛЕКАРА

Када сретнемо некога и питамо га: „Добар дан, како сте?“, не чекамо одговор. Чак и кад он почне да прича, после неког времена ухватимо себе како климамо главом без идеје о чему човек заправо говори.

Овако нешто десило се сваком од нас, безброј пута. Убеђени смо да много више пута неко није саслушао нас, него што ми нисмо саслушали другог. Али, ако сви тако чинимо, испада да је више не-саслушаних него оних који не слушају. А разговор чине двоје.

Тачно је и то да не прихватимо да слушамо случајне познанике. Помислимо: „Па шта?“. Многе речи су током времена изгубиле своје првобитно значење. Једна од њих је реч познаник.

Шта га то данас, познаника, разликује од „непознаника“? Ако пијемо кафу са проблемима и ћаскамо са мониторинга прекраћујући време, а комшија нам је ништа више од човека који живи у истој згради, да ли је он наш познаник, а проблеми и монитор пријатељи? Ако се познаник одликује тиме што му знамо име, и обрачимо му се једним „ћао“ с времена на време, онда он није ништа другачији од Лионела Месија или касирке у „Максију“ којој свако јутро уредно кажемо „добар дан“. Дакле, закључујемо да не постоји ама баш никаква разлика између познаника и непознаника. Али шта је проблем? „Не треба мени комшија Лаза или онај Петар с посла, имам ја пријатеље“. Управо тада настаје проблем – ако немате никога између пријатеља и непознаника, не можете стицати нове пријатеље. Ограничавањем пријатеља, ограничавамо себе, јер кроз пријатеље најбоље упознајемо себе. Нико не постаје пријатељ преко ноћи, зато је важно дати прилику познаницима да то стварно и постану. Јер, човек не живи ни са истином, ни са лепотом, већ са другима.

Осим из немара, многи се плаше да саслушају другог због страха од сопствене грешке. Већина одбацује и саму помисао о сопственој

ОГЛЕДАЛО

грешци или грешности, осуђујући онога ко је у праву. Кроз историју, велики број људи је страдао због исправног мишљења, само зато што је било другачије од мишљења већине. Узмимо пример научника коме смо и данас захвални, Галилеа Галилеја, који је дошао до изванредних открића у астрономији, између осталог, веровао је да је земља округла. Његова најзначајнија дела била су забрањена више векова, а он осуђен на избор између ломаче и одрицања од својих идеја. Он је изабрао живот, али на самрти је изјавио чувено: „Ипак се окреће!” За разлику од њега, Ђордано Бруно је због својих идеја о бесконачности свемира и упорног одбијања цркве да прихвати било шта ново, спаљен на улицама Рима.

Али можда је најдаље, у слободи да изрекне мишљење другачије од осталих, отишао гинеколог др Семелвајс, заступајући своје решење за проблем умирања трудница након порођаја. Мислио је да пацијенти умиру због нехигијене и немара доктора. Увредио је своје колеге. Био је предмет исмевања, у чему је предњачио његов професор Клин, који је рекао да ће Семелвајс остати запамћен „као поруга и подсмех будућим нараштајима”. Али он никад није одустао, иако одбачен и приморан да продаје намештај из куће да би преживео. Нашао се у процепу између одбачености из еснафа и жеље да прекине умирање породиља. Изабрао је ово друго. Из очаја је, ишавши улицом, прилазио младим паровима и причао о важности прања руку у хлоровој води пре порођаја. Ударивши у границу лудила до које су га доведеле дебеле уши и високи носеви лекара, да би доказао своју теорију, једном приликом, док је порођао жену, намерно се посекао и знајући шта је учинио, умро је. У историји је запамћен као херој, који је жртвовао живот за идеју и истину, док је његов професор Клин остао „као поруга и подсмех будућим нараштајима”.

Хегел каже да је „најглупљи човек је онај који неће да чује”.

Међутим, речи су увек ту ради мисли, а оне ради добра човековог. Зато: отвори уши, јер само тако ћеш разумети и самог себе.

Дамјан Денић

Математичка гимназија Београд
Ментор: проф. Радивоје Благојевић

ΟΓΛΕΔΑΛΟ
